

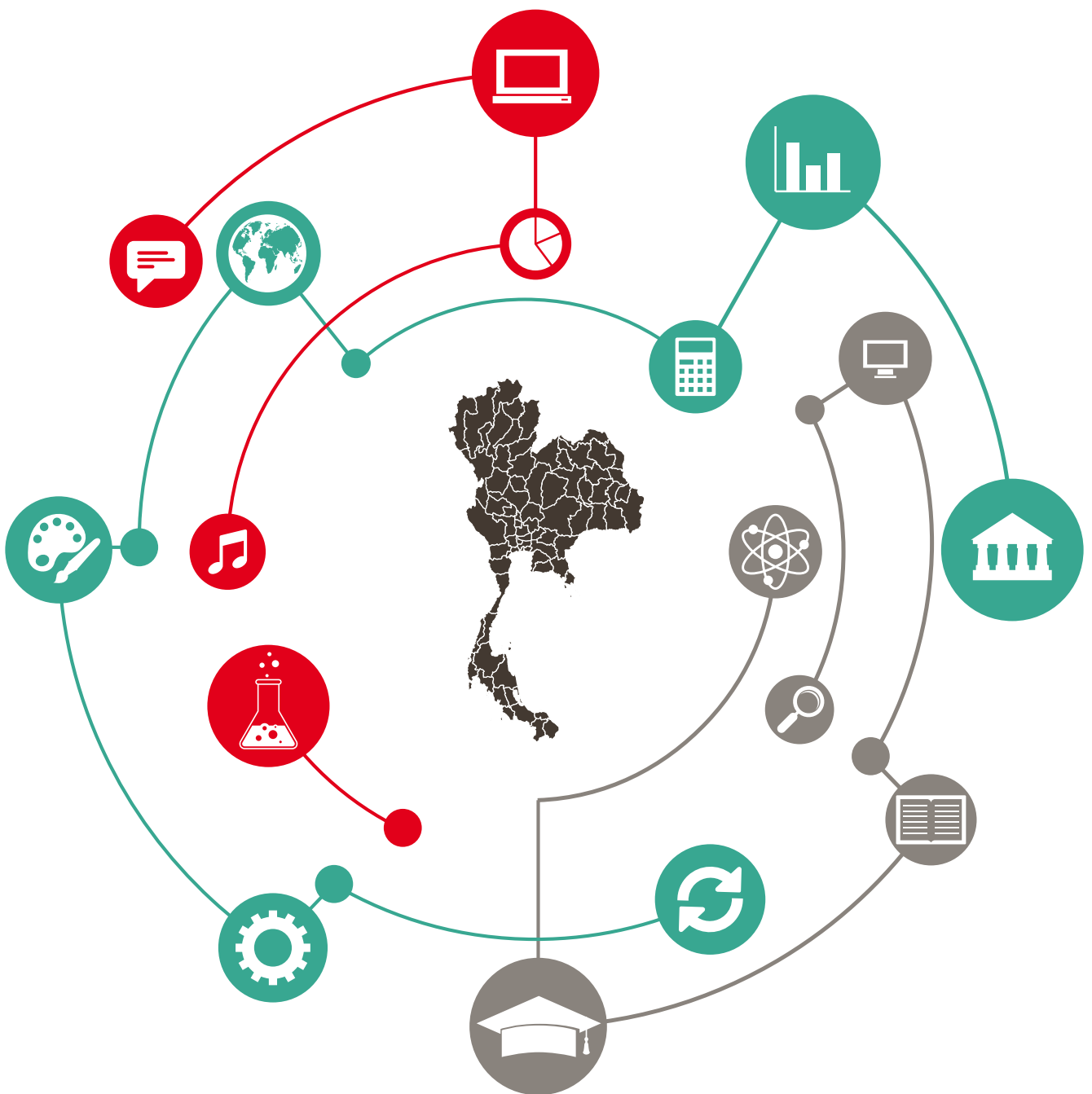

ปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อคนทั้งมวล

กรกฎาคม

๒๕๖๐

จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้

จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้

‘เวทีการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย’ มีจุดตั้งต้นจากหลักคิดที่ว่ากระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มจากระดับฐานราก อันเป็นภารกิจที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องมาร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่สู่อนาคตที่ดีกว่า เพราะที่ผ่านมาได้พิสูจน์แล้วว่า การใช้กลไกเชิงอำนาจหรือระบบสั่งการจากบนลงล่าง ไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดระบบการเรียนรู้ที่ดีตั้งที่คาดหวังได้

‘เวทีการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย’ จัดโดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว (สำนัก ๔) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับมูลนิธิสตาร์-สฤณีวงศ์ (มสส.) และภาคีที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ เพื่อเปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ทางวิชาการของผู้ปฏิบัติงาน เกิดข้อเสนอเชิงนโยบายที่จำเป็นสำหรับการปฏิรูปการเรียนรู้ และเกิดการสื่อสารสาธารณะ เพื่อนำไปสู่ความตระหนักและความเข้าใจของคนไทยในวงกว้าง

สำหรับการประชุมในหัวข้อ ‘จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้’ เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐ มีเป้าหมายเพื่อถอดบทเรียนการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมจากกรณีศึกษาระดับจังหวัด เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเด็นเชิงนโยบาย อันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนการศึกษาในจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

Thailand's Education Summit

ก่อนเริ่มต้นเสวนามีการบรรยายพิเศษในหัวข้อ ‘Thailand’s Education Summit ๒๐๑๘’ โดย **ทว.กฤษดา เรืองอารีย์รัชต์** อดีตผู้จัดการ สสส. และอดีตผู้อำนวยการไทยพีบีเอส เพื่อนำเสนอแนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ จากนโยบายไปสู่ห้องเรียนและตัวผู้เรียน โดยมีเนื้อหาสำคัญ ดังนี้

แนวคิดเรื่อง Thailand’s Education Summit เกิดจากการร่วมคิดของหลายภาคส่วน มีการพูดคุยระดมความเห็นกันภายในกลุ่มย่อยต่างๆ เดือน เป็นเวลาต่อเนื่องยาวนานร่วม ๒ ปีเต็ม เริ่มจากหัวข้อสนทนาว่าด้วยปัญหาการศึกษาในประเทศไทย และการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย จนกระทั่งในช่วง ๖ เดือนหลัง จึงเริ่มตกผลึกความคิดกันว่าทำอย่างไรจึงจะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิบัติได้

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า หลายภาคส่วนในประเทศไทยมีความพยายามที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ มีโรงเรียนทางเลือกเกิดขึ้นมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนเพลินพัฒนา และยังมีเครือข่ายพ่อแม่ เครือข่ายครอบครัวอีกนับหมื่นคนที่พยายามจะเปลี่ยนวิธีการสอนลูกใหม่ รวมทั้งมีกลุ่มประชาสังคมในอีกหลายจังหวัดที่พยายามขยับ และปรับเปลี่ยนวิธีคิดจากการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ ไปสู่การศึกษาเพื่ออาชีพ เพื่อการมีงานทำ

นอกจากนี้ ยังมี NGO องค์กรที่ไม่แสวงกำไร และกลุ่มองค์กรธุรกิจเอกชนอีกจำนวนมากที่เข้ามาทำงานด้านการศึกษา ภายใต้โครงการโรงเรียนประชารัฐนับสิบกว่าแห่ง มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายครู นักวิชาการที่เข้ามาร่วมมือกัน แต่เมื่อวิเคราะห์ว่าสาเหตุใดที่ไม่สามารถขยับต่อได้ เพราะแต่ละฝ่ายไม่ได้ขยับไปพร้อมๆ กัน ไม่ได้มองภาพเป้าหมายเดียวกัน ไม่เชื่อมโยงกัน ทำให้ไม่เกิดภาพขบวนการขับเคลื่อนทางสังคม

เราวิเคราะห์กันว่า กระบวนการปฏิรูปจากบนลงล่างที่เรียกว่า top-down มีความสำคัญ แต่ก็ไปไม่ถึงห้องเรียน แม้มีนโยบายจำนวนมาก มีรัฐมนตรีเยาะเย้ยไปหมดในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา แต่ก็ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การปฏิรูปจากล่างขึ้นบนก็มีเยอะมากเช่นกัน แต่ไม่สามารถสร้างพลังมากพอให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ด้วยความคิดเช่นนี้เอง เราจึงต้องการกลไกใหม่ขึ้นมากลไกหนึ่ง ซึ่งก็คือ Education Summit

อะไรคือ Education Summit

จริงๆ แล้ว Education Summit เป็นชื่อที่เราเรียกกันขึ้นมาเอง เรามองว่ากลไกนี้ไม่ได้มีหน้าที่ไปปฏิรูปแทน แต่ต้องไปส่งเสริมให้ขบวนการปฏิรูปแข็งแรงขึ้น โดยการเชื่อมโยงจากข้างล่างขึ้นมาข้างบน ไม่ใช่จากข้างบนลงมาสู่ข้างล่าง

บทบาทของ Education Summit ประการแรก ต้องทำหน้าที่ในการแชร์ให้เกิดวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาที่มีมุมมองหลากหลาย บางกลุ่มอาจมองความเป็นเลิศ บางกลุ่มอาจมองเรื่องของอาชีพ ซึ่งทั้งหมดต้องไปด้วยกัน จะแยกส่วนจากกันไม่ได้

ประการที่สอง เราจะทำหน้าที่ในการแสวงหาและขยายผล เราจะไปมองยัง best practice มองหาโรงเรียนดีๆ จังหวัดดีๆ กลไกดีๆ เพื่อหาวิธีเชื่อมโยงให้เกิดการขยายผลตัวอย่างที่ดีๆ เหล่านี้ได้

ประการที่สาม Education Summit จะเป็นเหมือนผู้ผลักดันนโยบาย แต่เราจะไม่ทำนโยบายเยอะแบบเดิม เพราะเมื่อลงไปสู่การปฏิบัติจะทำได้ยาก ดังนั้น เราจะมุ่งเน้นเพื่อการขยายผลเป็นหลัก ทำอย่างไรให้ best practice ขยายผลไปได้

ประการที่สี่ เราตั้งใจจะทำงานด้านวิชาการและการสื่อสาร เพราะการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ และต้องมีการสื่อสารโดยหวังให้เกิดการมีส่วนร่วม

มองไกล-มองใกล้

เป้าหมายในระยะยาว เราอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบาย และการปรับระบบอย่างต่อเนื่อง แต่ Thailand's Education Summit จะหวังเพียงเป้าหมายระยะยาวไม่ได้ ต้องหวังระยะสั้นด้วยว่า คนที่มาร่วมใน Thailand's Education Summit จะต้องมี การเปลี่ยนแปลงระยะสั้น คือ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนแนวคิด แนวทางปฏิบัติที่ดีต่อกัน แล้วนำไปพัฒนาต่อ ครูและผู้อำนวยการโรงเรียน ได้รับความกล้าใจ มีความหวังที่จะนำกลับไปพัฒนาต่อ พ่อแม่เข้าใจบทบาทตัวเอง กลายเป็นพลังของการปฏิรูป ฝ่ายการเมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เข้าใจผลกระทบของนโยบาย แล้วกำหนดนโยบายที่อิงจากหลักฐาน หรือ evidence-based ไม่ใช่ความรู้สึก หรือแค่ไปเห็นตัวอย่างดีๆ จากต่างประเทศ แต่ไม่เห็นทั้งระบบ เมื่อเอามาใช้ก็เกิดปัญหา กลุ่มธุรกิจที่ร่วมปฏิรูป หากเข้าใจเรื่องการศึกษาแล้วจะช่วยสร้างผลกระทบได้มาก ตอนนี้มีบริษัทใหญ่ๆ จำนวนมากให้ความสนใจเรื่อง การศึกษาและเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ใช่แค่ห้าหรือสิบบริษัท อนาคตอาจเป็นร้อยเป็นพันที่เข้ามาทำเรื่องนี้ สื่อมวลชนก็จะจับประเด็น ได้ถูกต้อง และมีส่วนร่วมปฏิรูป ไม่ใช่จะเอาแต่นำเสนอว่าเด็กไทยสอบตก นอกจากนี้ ประชาชนทั่วไปในสังคมก็สามารถเข้ามามี ส่วนร่วมในการปฏิรูปได้ อันนี้คือความหวังที่อยากจะเห็นทั้งในระยะยาวและระยะสั้น

การปฏิรูปที่จะเกิดขึ้น มีอยู่ ๓ ระดับ ระดับที่หนึ่ง เรา ต้องการเห็นการปฏิรูปในระดับห้องเรียน นักเรียน และครู ระดับที่สอง เราต้องการเห็นการปฏิรูปในระดับโรงเรียน เพราะเรามองว่าครูดีหนึ่งคนไม่สามารถทำให้โรงเรียนเปลี่ยนได้ แต่จะต้อง ทำให้มีครูดีทั้งโรงเรียน หรือที่เรียกว่า 'whole system whole school approach' และระดับที่สาม เกิดการปฏิรูปในระดับนโยบาย ซึ่งจะรวมถึงแต่ผู้นำในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ที่ต้องทำงานสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน

ยุทธศาสตร์การสื่อสารของ Thailand's Education Summit จะทำในสองส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งจะเป็นเวทีใหญ่ในการ สื่อสารกับสังคมต่อแนวคิดในการปฏิรูปการเรียนรู้ ว่าอะไรคือ การศึกษาที่ดี โรงเรียนที่ดีคืออะไร ห้องเรียนที่ดีเป็นอย่างไร ผู้ บริหารที่ดีเป็นอย่างไร ครูที่ดีเป็นอย่างไร เราจะทำหน้าที่สื่อสาร จากตัวอย่างที่ดีที่ปฏิบัติได้จริง เราจะไม่พูดแค่ทฤษฎี แต่เราจะ แสดงให้เห็นรูปธรรมที่ปรากฏออกมา ส่วนที่สอง เราหวังว่าเวที ในการสื่อสารสิ่งเหล่านี้จะสร้างความเคลื่อนไหวทางสังคมจนเกิด เป็นพันธมิตรในการปฏิรูประบบการเรียนรู้ เพราะเราเชื่อว่าคน หนึ่งคนจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่ต้องเกิดจากคน ทั้งสังคม และทุกโรงเรียนที่เข้ามามีส่วนร่วมกัน นี่เป็นความคิดใหญ่ ที่เราอยากจะทำ

ผลสัมฤทธิ์ไม่ใช่แค่คะแนนสอบ

เป้าหมายของการศึกษา เราไม่ได้มองแค่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา แต่จะต้องเน้นไปที่การเพิ่มศักยภาพของคนหรือเด็กเท่าที่ประเทศของเรามีทรัพยากรที่พึงใช้ได้ ไม่ได้หมายความว่าจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีจำกัด สิ่งนี้เรียกว่า ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ (twenty first century skills) นั่นเพราะลักษณะของการเรียนรู้ที่สำคัญในยุคนี้จะไม่ได้อาศัยแค่เรื่องสาระวิชานั้น แต่ยังรวมถึงทักษะด้วย ไม่ว่าจะเป็นทักษะการเรียนรู้ ทักษะการใช้ชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร คุณลักษณะด้านการปรับตัว ภาวะผู้นำ ศีลธรรม การเคารพผู้อื่น สำนักพลเมือง สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่พึงมีในระดับสากล และนี่คือเป้าหมายทางการศึกษาที่เราอยากให้เป็น ไม่ใช่หวังแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ไม่ใช่แค่ O-net หรือ A-net ไม่ใช่แค่เรื่องของเด็กที่สอบได้ผลคะแนนดี แต่ถ้าขาดคุณลักษณะตามที่กล่าวมานี้ก็ไม่ใช่ว่าคนที่มีศักยภาพของสังคม

ประการต่อมา เป้าหมายของการศึกษาที่ดี จะต้องดูแลเด็กให้ได้มากที่สุด ไม่ใช่เน้นแค่เด็กที่อยู่ในเมือง หรือเด็กที่มีฐานะดี เราต้องดูแลเด็กให้ได้อย่างทั่วถึง ต้องดูว่ามีเด็กที่หลุดจากระบบการศึกษามากน้อยแค่ไหน ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนจะต้องถูกลดลงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อันนี้เป็นเป้าหมายที่เราอยากเห็น โดยจะต้องสร้างเครือข่ายภาคีต่างๆ ให้มาช่วยกันคิด ว่าปัจจุบันระบบการศึกษาของเรานำไปสู่เป้าหมายทั้งสองนี้จริงหรือไม่

โรงเรียนที่ดี กับระบบที่ดี

เราอยากเห็นโรงเรียนที่ดี โรงเรียนที่ดีจะต้องมีการพัฒนาแบบองค์รวม มีการใช้อำนาจความรู้ในการทำงาน มีการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง และต้องเน้นที่การตอบสนองต่อโจทย์ของสังคม ซึ่งการที่จะมีโรงเรียนที่ดีได้ จะต้องมีการมีระบบที่ดี ไม่ใช่มีแค่ครูและนักเรียนที่ดี ไม่ใช่แค่ครูเก่งแล้วจะสอนนักเรียนให้ดี แต่ต้องดีทั้งระบบ ต้องมี good system นอกจากนี้ต้องมี good leader หรือผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งในต่างประเทศ ผู้นำโรงเรียนไม่ได้ทำหน้าที่แค่ในด้านการบริหารเท่านั้น แต่ยังต้องเป็นผู้นำด้านวิชาการด้วย ต้องรู้จักบริหารงานวิจัยต่างๆ ต้องมี partner ship คือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ไม่ใช่โรงเรียนออกห่างจากชุมชน และต้องมีผลลัพธ์ที่ดีด้วย

นี่คือแนวทางกว้างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการประเมินตัวเองเป็นหลัก มากกว่าการประเมินจากภายนอก เราไม่ได้ปฏิเสธ standard test เพียงแต่เราเน้นไปที่ตัวชี้วัดเรื่องการเรียนรู้ มากกว่าตัวชี้วัดเรื่องผ่านหรือไม่ผ่าน ซึ่ง

ถ้าเรามีโรงเรียนที่ดี เราก็จะสร้างคนที่มีศักยภาพตาม twenty first century skills ได้

การจะสร้างคนที่ดีได้ ไม่ใช่แค่หน้าที่ของโรงเรียนเพียงอย่างเดียว พ่อแม่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย พ่อแม่จะต้องเข้าใจศักยภาพของลูก เปิดโอกาสให้ลูกได้เลือกแนวทางชีวิตของตัวเอง โดยเรียนรู้ร่วมกันไปกับโรงเรียน ไม่ได้มองว่าเป็นบทบาทของโรงเรียนเท่านั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้

หากเราสร้างคนที่มีศักยภาพในการเรียนรู้ที่ดี เราก็จะมีพลเมืองที่มีศักยภาพที่ดีต่อประเทศ นำไปสู่ประเทศที่มีศักยภาพเกิดการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และการพัฒนาที่ยั่งยืน นี่คือภาพที่เราพยายามเชื่อมโยงให้เห็นว่า ระบบการศึกษาที่ดีจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้ วันนี้จึงอยากมาชวนตั้งคำถามกันว่า แล้วระบบการศึกษาของเรามีการสร้างโรงเรียนแบบนี้ไหม เรากำลังสร้างประเทศด้วยวิธีการแบบไหน

๖ มั่นโรงเรียน ๖ ล้านคนไทย รวมเป็นหนึ่ง

เราคาดหวังว่า Education Summit จะมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการปฏิรูป เกิดความเคลื่อนไหวใน ๓ ด้าน

ด้านที่หนึ่ง การเปลี่ยนความคิดของคนไทย หรือ paradigm movement ปัจจุบันพ่อแม่ยังต้องการเพียงส่งลูกให้เรียนจบปริญญา ขณะที่ตัวเด็กก็มองเรื่องการศึกษาว่าจะเลือกเรียนคณะอะไรดีจึงจะเท่ที่สุด แต่ไม่ได้คำนึงถึงศักยภาพอะไร ดังนั้น เราจะต้องเปลี่ยนทัศนคติของพ่อแม่ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน

ด้านที่สอง การเปลี่ยนแปลงของครูและโรงเรียน

ด้านที่สาม จำเป็นต้องมีเวทีอย่าง Education Summit ซึ่งจะทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงคนต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อจะได้สื่อสารให้เห็นถึงเป้าหมายใหม่ของการศึกษา ทั้งทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งในเรื่องเด็กเก่งที่ไม่ใช่มีแค่อีคิวอย่างเดียว รวมไปถึงการดึงภาคธุรกิจเข้ามาหนุนเสริมในด้านการศึกษา ซึ่งนักธุรกิจหลายคนสะท้อนมาว่า เด็กรุ่นใหม่ ๆ หลายคนจบมาทำงานไม่เป็น เพราะระบบการศึกษาเราสร้างแต่เด็กที่คิดไม่เป็น

ดังนั้น กระบวนการ Education Summit จะมุ่งไปที่การกระตุ้นเด็กให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น รวมถึงการขยายเครือข่ายครูและโรงเรียนตัวอย่าง ทั้งหมดนี้คือภาพรวมของการขับเคลื่อนที่เราอยากให้เห็นในอีกหลายปีข้างหน้าไป

เราคาดหวังที่จะเห็นคนไทยหนึ่งล้านคน และโรงเรียนหนึ่งหมื่นโรงจากทั่วประเทศ มาร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เราตั้งเป้าที่จะจัดเวที Education Summit ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ๒๕๖๑ โดยจะมีการพูดคุยกันตั้งแต่เป้าหมายการศึกษา การทำให้เกิดเครือข่าย เกิดนโยบาย เกิดฐานข้อมูลในการพัฒนา และเราจะชวนกันตั้ง Education fund ด้วยการเชิญชวนประชาชนมาร่วมกันบริจาคคนละ ๕๐๐ บาท หรือ ๑,๐๐๐ บาท เพื่อจะช่วยกันทำให้เกิดการศึกษาที่ดีขึ้น โดยก่อนหน้านั้นเราจะสร้างสื่อสาร สร้างการมีส่วนร่วมตลอดหนึ่งปีนับจากนี้ไป

จังหวะก้าวของความหวัง

สำหรับปีหน้า การประชุม Education Summit ๒๐๑๘ จะเป็นการ kick off เพื่อสร้างแรงกระเพื่อมในสังคม และชวนเครือข่ายมาร่วมมือกัน เพราะเราคาดหวังว่าหลังจากนี้ Education Summit จะเป็นของคนไทยทุกคนที่ร่วมกันขับเคลื่อน

ภายใน ๑-๒ ปีแรก เราจะสร้างเครือข่าย จะสร้าง platform ที่ดึงคนใหม่ๆ เข้ามาอย่างไม่จำกัด โรงเรียนไหนอยากเข้าร่วมก็เข้ามาได้ จังหวัดไหนอยากเข้าร่วมก็เข้ามาได้ คุณครูคนไหนอยากเข้าร่วมก็เข้ามาได้ ภาคธุรกิจอยากเข้าร่วมก็เข้ามาได้ โดยจะมีทีมวิชาการทั้งจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) มาร่วมเป็นเครือข่ายใหญ่ด้านวิชาการ รวมไปถึงเครือข่ายด้านการ

ศึกษาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอาศรมศิลป์ เครือข่ายครู เครือข่ายผู้บริหารการศึกษา เครือข่ายพ่อแม่ ประชาสังคมต่างๆ เข้ามา ร่วมกัน ซึ่งการทำงานในปีแรกๆ จะเป็นไปในลักษณะร่วมกันทำ

ภายใน ๓-๕ ปี เราจะพัฒนาโมเดลเพื่อให้อยู่ได้ด้วยตัวเอง โดยใช้โมเดลของ World Economic Forum หาสมาชิกอุปถัมภ์ อาจจะเป็นบริษัทเล็กๆ มาช่วยกันทำ เราหวังว่าเครือข่ายจะแข็งแกร่งและสามารถสร้างแรงกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

สุดท้าย ภายใน ๖-๑๐ ปี เราคาดว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จนระบบการศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงไป อันนี้คือภาพที่เราอยากให้เห็นในช่วงสิบปีข้างหน้า

ถอดประสบการณ์ ๓ จังหวัดปฏิรูป

เชียงใหม่ปฏิรูป ลดเหลื่อมล้ำ

ในฐานะที่ทำงานร่วมกับ สสค. ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มานาน **ทวีช ไหมชัย** รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ บอกเล่าว่า ได้เห็นการเข้าร่วมของโรงเรียนนับหมื่นโรงเรียน ได้เห็นตัวอย่างโรงเรียนดีๆ เป็นจำนวนมากไม่น้อย ซึ่งเวที Education Summit จะเป็นสิ่งที่ทำให้สาธารณชนได้รับรู้ และทำให้ส่วนข้าราชการที่รับผิดชอบเรื่องนี้เห็นว่า ที่ผ่านมากลุ่มคนที่ทำงานด้านปฏิรูปการศึกษาในเชียงใหม่ได้ทำอะไรไปแล้วบ้าง เวที Education Summit จึงถือเป็นเวทีที่เป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนโดยตรง

“ในฐานะคนในพื้นที่เชียงใหม่ เราได้ต่อสู้กับระบบต่างๆ ทั้งในส่วนของกระบวนการคิด กระบวนการบริหารจัดการของรัฐ และนโยบายอะไรต่างๆ ซึ่งก็สามารถทำไปได้ในระดับหนึ่ง แต่หากมีเวทีกลางตรงนี้ก็อาจจะเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนให้พื้นที่ได้ไปเร็วขึ้น” รองนายก อบจ.เชียงใหม่ กล่าว

การแก้ปัญหาการศึกษาของเชียงใหม่ที่ผ่านมา มุ่งเน้นไปที่การลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กในเมืองกับเด็กในพื้นที่ห่างไกล โดยเริ่มมีการพูดคุยหาแนวทางตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ จนมาถึงปี ๒๕๕๖ ผ่านเวทีประชาคมระดับตำบล อาศัยความร่วมมือของภาคประชาสังคมต่างๆ ที่เข้ามาหนุนเสริม จนกระทั่งมาถึงปี ๒๕๕๗ สมัยที่ไพรัชยังดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักการศึกษา จึงตัดสินใจที่จะขับเคลื่อนอย่างจริงจังด้วยการเชิญชวนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ๙๙ องค์กร แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มหลัก ประกอบด้วย ๑) กลุ่มผู้บริหารระดับจังหวัด ๒) กลุ่มหอการค้าและสภาอุตสาหกรรม และ ๓) เครือข่ายครู ผ่านการประสานงานของ อบจ.เชียงใหม่ ที่รับหน้าที่เป็นผู้เชื่อมประสานทุกเครือข่าย จนนำไปสู่การจัดทำฐานข้อมูลในภาพรวมของจังหวัดเชียงใหม่

“ง่ายๆ นะครับ เชียงใหม่มี ๒๕ อำเภอ มีเขตพื้นที่ประถมศึกษาที่ติดชายแดน ขาดอัตราครู ๓๐๐ คน แต่ในเขต ๑ ระดับชั้นประถมทั้งอำเภอเมืองและอำเภอสันทราย อัตราครูเกินไปกว่าร้อยคน ซึ่งข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ ผู้ปกครองเขาไม่ทราบมาก่อน เช่น นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของเชียงใหม่มีทั้งหมด ๔๕๐,๐๐๐ คน ใน ๒๕ อำเภอ เรียนอยู่ในอำเภอเมืองประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน ที่เหลือกระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆ ๒๔ อำเภอ ประมาณอำเภอละ ๑๐,๐๐๐ คน อันนี้คือภาพที่พี่น้องชาวเชียงใหม่ต้องรู้ ทำให้มองเห็นภาพได้ชัดขึ้นว่าเกิดอะไรขึ้นกับเชียงใหม่ ทำไมผู้ปกครองจึงพากันอพยพบุตรหลานของตนเองมาเรียนในอำเภอเมือง อะไรทำให้เกิดวิกฤตจนกระทั่งเกิดวิกฤตความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา”

ไพรัช กล่าวอีกว่า หลังจากได้ฐานข้อมูลเช่นนี้แล้ว อบจ. และกลุ่มหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมทั้ง ๙๙ องค์กร จึงรวมตัวกันก่อตั้งเป็น ‘ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา’ โดยมี อบจ.เชียงใหม่ ทำหน้าที่เชื่อมประสานหน่วยงานต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน และเริ่มต้นดำเนินการเรื่อยมากระทั่งปลายปี ๒๕๕๙ จึงได้เปิดเวทีสมัชชาการศึกษาเชียงใหม่ขึ้น โดยกำหนดพื้นที่การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนไว้ ๔ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ พื้นที่เชิงนโยบาย เป็นการทำงานเพื่อเชื่อมร้อยกับผู้บริหารทั้งในระดับนโยบายและผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา เนื่องจากโรงเรียนในเชียงใหม่กว่าร้อยละ ๙๐ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ นอกเหนือจากนี้เป็นโรงเรียนเอกชน และโรงเรียน ตชด.

ส่วนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของภาคสังคม โดยมีเป้าประสงค์ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีพให้กับชาวเชียงใหม่ทั้งในระบบและนอกระบบ

ส่วนที่ ๓ การส่งเสริมให้คนเชียงใหม่มีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา

ส่วนที่ ๔ การกระจายอำนาจไปยังโรงเรียนต่างๆ เพื่อมุ่งไปสู่การขับเคลื่อนในภาพรวมร่วมกัน

“ภาคีเชียงใหม่ฯ ไม่ได้มีหน้าที่ไปสั่งการให้สถานศึกษาต่างๆ ต้องทำตาม แต่เราใช้วิธี MOU เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษาในเชียงใหม่ ซึ่งในปีแรกที่เรากำหนด มีสถานศึกษามาทำข้อตกลงกว่า ๖๓๘ โรงเรียน”

หน่วยเล็กๆ ที่ชื่อ ‘ภาคี’

“ผมร่วมอยู่ในภาคีการปฏิรูปการศึกษาในเชียงใหม่มาตั้งแต่ตอนแรกๆ ที่เริ่มทำกันมา เรามองว่าการปฏิรูปจังหวัด อาจจะต้องใช้กรอบมองในเชิงบริบทพื้นที่ คุณลักษณะของจังหวัด ปัญหาของจังหวัด ทิศทางหรือแนวโน้มในการแก้ปัญหาของจังหวัด โดยใช้ประเด็นการศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อน” **ฉัตรชัย เรืองมณี** ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา ให้ความเห็น

ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของภาคี ฉัตรชัยเล่าว่า จากประสบการณ์ที่ได้ทำมา และจากที่ได้มาเห็นเวทีการศึกษาที่น่าเสนอเรื่อง Education Summit ในวันนี้ ทำให้เห็นว่าการปฏิรูปการศึกษาในเชียงใหม่อาจเป็นเพียงหน่วยเล็กๆ หน่วยหนึ่ง เพราะแต่ละพื้นที่ล้วนมีความแตกต่างตามบริบท

“การศึกษาที่เชียงใหม่อาจจะเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง จังหวัดอื่นก็เป็นอีกแบบหนึ่ง แต่ผมเห็นว่าสิ่งที่ สสค. ทำมา ๑๕ จังหวัดที่เราเคยไปถอดบทเรียนกันมา ผมคิดว่าทั้ง ๑๕ จังหวัด ก็เป็นต้นแบบอย่างหนึ่งที่น่าจะถอดบทเรียนแล้วนำมาหลอมรวม เพื่อให้เห็นทิศทางของ Education Summit ในภาพรวมของประเทศ”

ฉัตรชัยมองว่า หากสามารถดึงเอาปัญหาของแต่ละจังหวัด รวมถึงวิธีการจัดการตนเองโดยใช้บริบทของจังหวัดมาเป็นฐานแล้ว น่าจะทำให้เห็นโมเดลบางอย่างในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ได้อย่างมีทิศทางมากขึ้น

ฉัตรชัย เรืองมณี

สมจิตต์ สุกรางนง

ตัวอย่างดีๆ ที่ถูกเกิด

โรงเรียนหลายแห่งในจังหวัดภูเก็ต ได้ชื่อว่าเป็นโรงเรียนในระดับ international ซึ่งกว่าจะเดินมาถึงจุดนี้ได้ต้องผ่านการบ่มเพาะหลายขั้นตอน โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรม จริยธรรม

สมจิตต์ สุกรางนง รองประธานสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต เล่าว่า แรกเริ่มเดิมทีเกิดจากการส่งครูสอนดีไปร่วมประกวดกับสภาการศึกษา โดยภูเก็ตเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ได้รับรางวัล เหตุผลที่ต้องการเงินรางวัลก็เพื่อนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของจังหวัด

“เรามองว่าถ้าจะขับเคลื่อนเรื่องนี้ต่อ แล้วมีวอร์เจินสนับสนุนจากรัฐบาลคงอีกนาน เราจึงจำเป็นที่จะต้องช่วยตัวเองก่อน เงินรางวัลที่เราได้มา ๓ ล้าน ก็ไม่ได้ใช้ได้ทันที ต้องเป็นไปตามขั้นตอนของโครงการที่รัฐตั้งไว้ เป็นการบีบให้เราทำ ทีนี้เราก็เลยต้องตั้งมูลนิธิสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ตขึ้นมา เพื่อจะให้มูลนิธิมาขับเคลื่อนการศึกษาจังหวัดภูเก็ต”

พระอานนท์ อัมโธภิกขุ เจ้าสำนักสงฆ์ สวนป่าโพธิ์ธรรม ให้ความเห็นต่อการศึกษาในภูเก็ตว่า

“ต่อให้ภูเก็ตพยายามจะเน้นความเป็น international เน้นเรื่องไอที เรื่องภาษา แต่ก็อาจไม่สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน”

พระอานนท์มองว่า การศึกษาควรจะต้องเน้นย้ำในเรื่องของคนดี และในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงเน้นเรื่องนี้มาตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ จนมาถึง ๒๕๕๕ ก่อนจะประหารหนักและไม่ได้ตรัสอีกเลย ทว่าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงมีพระดำรัสว่า ในหลวงทรงเน้นย้ำในเรื่องนี้แม้วาระสุดท้ายในปี ๒๕๕๙ ก่อนจะเสด็จสวรรคต นั่นแปลได้ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพียงแต่จะทําอย่างไรให้เกิดขึ้นได้จริง

พระอานนท์กล่าวต่ออีกว่าในช่วงแรกที่ภูเก็เกิดพยายามชักชวนโรงเรียนต่างๆ มาร่วมกันสร้างหลักสูตรคุณธรรมและจริยธรรมในช่วงปี ๒๕๕๖ ยังประสบปัญหาเนื่องจากไม่มีโรงเรียนสนใจเข้าร่วม จนกระทั่งรัฐบาลประกาศเป็นนโยบายในปี ๒๕๕๙ โดยระบุอยู่ในร่างรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๙ ที่รากฐานการศึกษามุ่งเน้นให้คนเป็นคนดี มีคำสั่งจากส่วนกลางให้โรงเรียนในสังกัดมุ่งเน้นไปสู่การเป็นโรงเรียนคุณธรรม เมื่อหลายๆ อย่างดำเนินไปในทิศทางกระแสเดียวกัน การทำงานจึงง่ายขึ้น เพราะมีจุดยืนร่วมกัน

“เมื่อมีจุดยืนร่วมกันแล้ว เราก็มาคิดว่าจะมีวิธีอย่างไรที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน หากว่าวันหนึ่งภาครัฐไม่ทำต่อ แต่ภูเก็ดยังขับเคลื่อนไปได้ ตอนหลังสภาการศึกษาเราจึงมีการประชุมร่วมกับกับสภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด แล้วมีเสียงตอบรับกลับมาจากผู้ประกอบการว่า ภาคธุรกิจของภูเก็ดยังอยู่ไม่ได้ถ้าบุคลากรยังมีการโกง ฉะนั้น จะต้องสร้างคนที่เรียนดีและมีคุณธรรมจึงจะอยู่รอดได้”

สุรินทร์สร้างโอกาส สร้างอาชีพ

จังหวัดสุรินทร์กำลังประสบปัญหาเด็กออกจากการเรียนกลางคัน เนื่องจากประชากรสุรินทร์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หลายครัวเรือนมีฐานะยากจน และด้วยผลจากความยากจน ทำให้เมื่อหมดฤดูทำนา เกษตรกรจึงย้ายถิ่นเข้าไปทำงานทำในกรุงเทพฯ ในภาคอุตสาหกรรมและบริการในตัวเมืองตามจังหวัดต่างๆ ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ใกล้ชิด และหลายคนต้องออกจากโรงเรียนในที่สุด ซึ่งเรื่องนี้

ไกรศักดิ์ วรศักดิ์ ปลัด อบจ.สุรินทร์ กล่าวถึงความพยายามแก้ปัญหาไว้ว่า สุรินทร์ดำเนินการแก้ไขปัญหาอยู่สองแนวทาง

๑. เด็กที่ยังไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีการติดตามเพื่อนำตัวเด็กมาเรียนต่อกับ กศน. โดยได้รับการสนับสนุนจาก กศน.จังหวัด เพื่อให้จบการศึกษาในระดับพื้นฐานก่อนจะไปประกอบอาชีพ

๒. เด็กที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ จะมีการประสานกับเด็กกลุ่มนี้เพื่อเข้ามารับการฝึกอาชีพกับวิทยาลัยการอาชีพในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

“ในโครงการระยะแรก เราทำในพื้นที่ ๖ อำเภอที่ติดกับแนวชายแดน ต่อมาได้รับการสนับสนุนจาก สสค. จนสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้ เพื่อแก้ปัญหาเด็กที่ออกกลางคัน หรือเด็กออกนอกระบบการศึกษา ส่วนการทำงานในระยะที่สอง เรามีการปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ โดยตั้งโจทย์กันว่า ถ้าเราจะทำเรื่องนี้ให้เกิดความยั่งยืน ความยั่งยืนจะต้องเกิดจากความสมัครใจในการทำงานของเด็กด้วย”

เมื่อตั้งเข็มทิศให้วิธีการทำงานได้แล้ว ไกรศักดิ์จึงชักชวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑๗๓ แห่ง มาทำงานช่วยเหลือ

เด็กที่ออกนอกระบบการศึกษา โดยมีกลไกในการทำงานอยู่ ๒ ระดับ คือ คณะกรรมการเพื่อการเรียนรู้ระดับจังหวัด กับคณะกรรมการเพื่อการเรียนรู้ระดับพื้นที่ โดยคณะกรรมการระดับพื้นที่จะทำหน้าที่ค้นหาเด็กในพื้นที่ตนเอง ว่ามีเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาและออกกลางคันจำนวนเท่าไร ขณะที่คณะกรรมการในระดับจังหวัดจะหนุนเสริมในเรื่องของงบประมาณ และติดต่อประสานกับสถานศึกษาต่างๆ เพื่อรองรับเด็กจำนวน ๙๙๘ คน ที่อยู่นอกระบบการศึกษา ให้ได้รับโอกาสอีกครั้ง

เก่ง ดี มีงานทำ

จากการทำงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไกรศักดิ์ได้รับรู้ข้อมูลผ่านเวทีสัมมนาการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ว่า ในพื้นที่สุรินทร์มีความต้องการที่อยากจะเห็นอนาคตของเด็กๆ อีก ๑๕ ปีข้างหน้าให้สามารถมีงานทำและดำรงชีพด้วยตนเองได้

“ก่อนที่เราจะเปิดเวทีสัมมนาศึกษาระดับจังหวัด เราไปเปิดเวทีสัมมนาการศึกษาในระดับตำบล ๒๐ ตำบลก่อน เพื่อที่จะถามว่าเด็กในพื้นที่แต่ละตำบลมีปัญหาอะไร ใครควรจะเข้ามาเกี่ยวข้องหรือแก้ไขปัญหา และอนาคตทั้ง ๒๐ ตำบล อยากเห็นอนาคตของเด็กในตำบลตัวเองเป็นอย่างไร เราก็ไปรวบรวมความเห็นมา จนกระทั่งเรามาเปิดเวทีสัมมนาศึกษาระดับจังหวัด ก็ปรากฏว่าเราได้คุณลักษณะเด็กที่คนสุรินทร์ต้องการ ๓ ประการ คือ เก่ง เป็นคนดี และมีงานทำ ซึ่งในส่วนของการทำงานทำ เราก็ทำมาอย่างต่อเนื่อง”

นานาการรสนะ

ดร.อุดม หงส์ชาติกุล

กรรมการมูลนิธิส่งเสริมการออกแบบอนาคตประเทศไทย

เรื่องการปฏิรูปการศึกษา ในช่วงชีวิตของเราได้ยืกันมานาน จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังคงเป็นประเด็นอยู่ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ การเปลี่ยนแปลงการศึกษาไปสู่รูปแบบใหม่ ซึ่งที่จริงแล้วการเปลี่ยนแปลงการศึกษาหรือการปฏิรูปการศึกษา คือการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ คือการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรงหรือไม่เกี่ยวข้องเลยก็ตาม

เมื่อเราพูดถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ การมีส่วนร่วมของคนในระบบย่อมสำคัญมาก หัวใจของ Education Summit ๒๐๑๘ ที่เรากำลังจะทำ อาจถือได้ว่าเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ประเทศไทยที่เราพยายามจะรวมใจและชวนคนไทยทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เห็นความสำคัญด้านการศึกษา และต้นรู้ที่จะรับผิดชอบร่วมกันในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง โดยที่เสียงทุกเสียงจะมีโอกาสช่วยให้การศึกษาไทยดีขึ้น

ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา

ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวิทยา ๒ จังหวัดลพบุรี

การจะเปลี่ยนแปลงการศึกษา เราต้องเข้าใจโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นสงคราม การสู้รบ การแตกแยกกัน เอาชนะกัน ซึ่งเราไม่ต้องการสิ่งเหล่านี้ ดังนั้น เราจะต้องหันกลับมาสอนเด็กให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ครูทุกคนต้องเสียสละอย่างแท้จริง ต้องรู้จักให้ เพราะครูคือแม่พิมพ์ของชาติ เราต้องสอนให้ครูเป็นแม่พิมพ์จริงๆ ในสิ่งที่เราปรารถนาให้เด็กของเราเป็น เราต้องช่วยกัน แก้ปัญหาที่หลายประเทศเขาคัดแย้งกัน เราต้องสามัคคีกัน รักกัน ช่วยเหลือกันตลอดเวลา

ฉะนั้น การศึกษาของเราต้องไม่ใช่เน้นสร้างเด็กให้เป็นคนเก่ง แต่เราต้องการสร้างเด็กให้เป็นคนดี และไม่ได้อบรมแค่เด็กอย่างเดียว ต้องอบรมผู้ปกครอง อบรมคนทุกคนที่เกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้นการศึกษา ต้องทำในระดับชาติ ต้องไปในทางเดียวกัน และอย่าไปตามหลังอเมริกา อย่าไปตามหลังประเทศที่เขาคิดว่าเจริญแล้ว เพราะทุกวันนี้ก็ยังมีปัญหาขัดแย้งกันไปหมดเลย สิ่งที่ผมอยากเห็นก็คือ การศึกษาสร้างคนดี เมื่อดีแล้วจึงจะเก่งเหนือทุกคน

เกศรา อมรุตวิง

ผู้จัดการอาวุโสโครงการและวิชาการ สถาบันคีนันแห่งเอเชีย

หากมองไปถึงโอกาสของเวที Education Summit ในแง่ของการชักชวนหน่วยงานที่ทำเรื่องการศึกษา หรือกลุ่มคนที่ทำงานเรื่องการปฏิรูปการศึกษา ไม่ว่าจะในระดับจังหวัดหรือระดับประเทศ ย่อมมีความเป็นไปได้ ซึ่งที่ผ่านมาสถาบันคีนันมีประสบการณ์ทำงานขับเคลื่อนในด้านนี้ครอบคลุมพื้นที่ ๑๕ จังหวัด ผ่านการประสานกับมหาวิทยาลัยในแต่ละจังหวัด โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมในโครงการ ๖๕๐ โรงเรียน

นอกจากนี้ กระบวนการสร้างเครือข่ายยังสามารถทำได้อีกหลายรูปแบบ อย่างเช่นการจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัดของภูเก็ต และการรวมตัวของภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา ถ้ามีโอกาสได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอาจนำไปขับเคลื่อนเรื่องการสร้าง ความเข้มแข็งให้แต่ละจังหวัดได้ หรือสามารถเป็นโมเดลให้กับจังหวัดอื่นๆ ที่มีบริบทคล้ายกัน

รศ.ประกายกัทร นียม

อธิการบดีสถาบันอาศรมศิลป์

เราได้เห็นภาคีหลายส่วนที่ทำงานในเรื่องปฏิรูปการศึกษามาแต่เดิมอยู่แล้ว แต่น้อยมากที่จะได้เห็นเครือข่ายเหล่านี้ได้มีเวทีที่จะแสดงตัวตนผ่านสื่อสาธารณะ อันนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ ซึ่งอาศรมศิลป์เองก็ทำอยู่กับหลายกลุ่ม และในตอนนี้ได้ทดลองให้มีการไปรวบรวมสถานศึกษาต่างๆ ที่ทำงานด้านนี้ เพื่อจะได้รวมกลุ่มกันให้ชัดเจน เพราะหลายกลุ่มก็ยังมีคามยากลำบากในการทำงาน ยกตัวอย่างโรงเรียนที่แม่ฮ่องสอน แม่สะเรียง มีการรวมตัวกัน ๔-๕ โรงเรียน เป็นกลุ่มปฏิบัติตนเอง ไปลงแขกกันที่ละโรงเรียน หมุนเวียนไปช่วยเหลือกัน โดยอาศรมศิลป์มีส่วนช่วยได้บ้างในเรื่องการกำหนดทิศทาง เรื่องของการจัดการเรียนรู้ ผสมผสานกับเรื่องของสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้

ส่วนตัวเชื่อว่า ตัวอย่างโรงเรียนดีๆ แบบนี้มีอยู่ทั่วประเทศ เพียงแต่ต้องหาวิธีการในการจัดระบบให้เขาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และให้เขาได้เข้ามาในเวทีกลางของ Education Summit เพื่อมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน จนสามารถยกระดับตนเองขึ้นมาได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ บพ.จรัส สุวรรณเวลา

ประธานกรรมการคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา เป็นคณะกรรมการที่ตั้งโดยรัฐธรรมนูญ โดยในคำปรารภเขียนไว้ว่า ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาหลายด้าน วิธีแก้ปัญหาคือการปฏิรูปการศึกษา ฉะนั้น การที่รัฐธรรมนูญกำหนดนิยามให้คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาเป็นคณะกรรมการอิสระ ก็เพื่อเป็นอิสระจากรัฐ กล่าวให้ชัด คณะกรรมการอิสระฯ เป็นของประเทศชาติและประชาชน

เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว คำถามใหญ่ที่เกิดขึ้นอีกสิบปีข้างหน้า ถ้าปฏิรูปไม่สำเร็จประเทศไทยจะเป็นอย่างไร ที่แล้วมาเราเริ่มต้นปฏิรูปตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ แล้วก็ปฏิรูปเรื่อยมา ทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงพอสมควร แต่ยังไม่ใช้การปฏิรูปที่แท้จริง เพราะทุกอย่างยังไม่ดีขึ้น ไม่ได้เปลี่ยนไปในทางที่เหมาะสม เราถูกมาเลเซีย สิงคโปร์ แซงไปนานแล้ว ตอนนี้เวียดนามกำลังแซง กัมพูชาก็อาจจะแซงในเวลาไม่นานนัก ทั้งๆ ที่เราเป็นประเทศที่มีทุกอย่าง เราตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ดี เรามีปริมาณประชากรที่พอควรกำลังดี เรามีวัฒนธรรม เรามีสถาบันพระมหากษัตริย์ มีสถาบันศาสนา แต่ทำไมประเทศเราถึงเป็นอย่างนี้ ทั้งที่เรามีเด็กที่ออกไปแข่งขันชนะ แต่โดยรวมเรามีความเหลื่อมล้ำอย่างมาก และคุณภาพโดยรวมเมื่อมาเฉลี่ยแล้วถือว่าต่ำมาก

ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจากระบบไม่มีประสิทธิภาพ เราใช้เงินไปมาก แต่ไม่มีประสิทธิผล เรามีความหลากหลาย แต่เราแก้ปัญหาทุกอย่างเหมือนกันหมด แทนที่จะแก้ปัญหาไปตามสภาพของความหลากหลายนั้น การปฏิรูปครั้งนี้จะไม่สำเร็จถ้าทำโดยรัฐ เพราะฉะนั้นต้องปลุกทุกคนให้ตื่นขึ้นมาพร้อมกัน

รศ.ดร.อนุชาติ พวงสำลี

คณบดีคณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในความพยายามที่จะทำการปฏิรูปการศึกษา ผมนึกถึงคำคำหนึ่งที่ว่า จะทำอย่างไรให้ผู้ที่เป็นเจ้าของการศึกษาจัดการความรู้ด้วยตัวของเขาเอง

เรากำลังพูดถึงการจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มคนที่กำลังจะเติบโตเป็นอนาคตของชาติ ของบ้านเมืองเรา โจทย์ที่ผมพบจากที่มีโอกาสได้ไปสัมผัสมา และจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ผมพบว่าโลกของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนไปพอสมควร สิ่งที่เขาค้นหาในชีวิต แรงบันดาลใจ ความมุ่งมั่น และความสนใจ ไปจนกระทั่งถึงวิธีการเรียนรู้ของเขาเปลี่ยนไปหมดแล้ว สิ่งที่ผมต้องการจะตั้งคำถามก็คือ เวลาเราลงไปขับเคลื่อน เราใช้กรอบวิธีคิดแบบไหนในการทำงานกับเขา

ประเด็นถัดมาที่ผมพบก็คือ สิ่งที่คนรุ่นใหม่มักปฏิเสธในการรับไม่ต่อจากคนรุ่นเราก็คือ ชุดความคิดของความปรารถนาดีที่มอบให้กับเขาในเรื่องศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งไปคาดหวังกับเขามากมาย ที่จริงแล้วเด็กรุ่นใหม่ก็มีชุดความคิดเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในแบบของเขา ซึ่งแน่นอนต้องไม่ใช่การที่เขาถูกมานั่งจับอบรม หรือสอนแบบเดิมๆ

พว.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์

หัวหน้ากลุ่มที่ปรึกษากรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ผมได้เห็นจิ๊กซอว์อันหนึ่งว่า การปฏิรูปการศึกษาจะไม่มีทางสำเร็จ ถ้าประเทศเรายังมีการรวบอำนาจไว้ที่ส่วนกลางอย่างไรในปัจจุบัน ทั้งกำกับ ทั้งอำนาจการ ชีตทิศทาง เชื่อมโยง ควบคุม ถ้าเราจะออกแบบการศึกษาใหม่โดยแบ่งอำนาจนั้นมาให้ระดับจังหวัด ทำหน้าที่สำคัญบ้าง นั่นคือ การชี้ทิศให้เหมาะสมกับบริบท และเชื่อมโยงการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงมหาวิทยาลัย ซึ่งทุกจังหวัดมีอยู่แล้ว ถ้าเราแบบนี้ได้ ฝ่ายที่ปฏิบัติคือ โรงเรียนก็จะมีโอกาสที่จะมีพลังมากขึ้น

หากมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น มาตรา ๔๔ โดย คสช. จะต้องถูกทบทวนอีกครั้ง จากบทเรียนด้านลบที่ผ่านมาของคณะกรรมการปฏิรูปเพื่อการศึกษาที่ไม่ตอบโจทย์ และปัจจัยด้านบวกต่างๆ เพื่อมุ่งไปสู่การเขียนกฎหมายให้เกิดคณะกรรมการปฏิรูปในระดับจังหวัดขึ้น

ข้อเสนอสุดท้ายที่ผมมองก็คือ Education Summit ต้องเกิดขึ้นที่ระดับจังหวัดด้วย โดยใช้จุดแข็งที่มีอยู่ในสมัชชาการศึกษาจังหวัดทั้ง ๑๕ แห่ง เป็นกลไกขับเคลื่อน

พัฒนพงษ์ สุขมะดัน

นักวิชาการ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)

เหตุผลที่ สสค. ทำงานเรื่องการปฏิรูปการศึกษาในระดับจังหวัด มาจากความยากในการเปลี่ยนแปลงระดับประเทศ ดังนั้น การเปลี่ยนมาขับเคลื่อนในขนาดที่เล็กลงอย่างจังหวัดจึงมีความเป็นไปได้มากกว่า และอันที่จริงสิ่งที่ สสค. ทำ ไม่ใช่สิ่งใหม่ แต่เป็นการต่อยอดจากสิ่งที่หน่วยงานในระดับจังหวัดได้ทำไว้อยู่แล้ว ทั้งที่เชียงใหม่ ภูเก็ต และสุรินทร์ ผ่านต้นทุนของบริบทในแต่ละพื้นที่

ถ้าเราจับประเด็นดีๆ จะเห็นว่ามีการใช้ข้อมูลความรู้พอสมควร โดยแต่ละจังหวัดได้พยายามเรียบเรียง ประมวลผล และทำให้เป็นระบบขึ้นมา แต่สิ่งสำคัญอีกอย่างก็คือ แผนของจังหวัด ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางว่าแต่ละจังหวัดมีทิศทางที่จะดูแลเด็กและเยาวชนอย่างไร เพื่อจะกำหนดเป้าหมายร่วม และนำทรัพยากรของแต่ละจังหวัดมาทำงานร่วมกัน ซึ่งจริงๆ แล้วประเทศไทยไม่ได้มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณการศึกษา เพียงแต่เราขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรเหล่านี้ต่างหาก

“เราหวังว่าเวทีในการสื่อสาร
สิ่งเหล่านี้จะสร้างความเคลื่อนไหว
ทางสังคมจนเกิดเป็นพันธมิตร
ในการปฏิรูประบบการเรียนรู้
เพราะเราเชื่อว่าคนหนึ่งคนจะ
ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ได้
แต่ต้องเกิดจากคนทั้งสังคม
และทุกโรงเรียนที่เข้ามาร่วมกัน”

ทพ.กฤษดา เรืองอารีย์รัชต์

อดีตผู้จัดการ สสส.
และอดีตผู้อำนวยการไทยพีบีเอส

"มองสุขภาพให้กว้าง สร้างความสุขให้สังคม"

จัดพิมพ์และเผยแพร่

แผนสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
มูลนิธิสตรี-สุขภาพดีวงศ์ (มสส.)

ที่ปรึกษา

นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์
เพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์

ผู้จัดการ

เนาวรัตน์ ชุมยวง

ศิลปิน

ชิน เอกก้านตรง

สนับสนุนโดย

สำนักสนับสนุนสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาพ
เลขที่ ๙๙/๘ ซอยงามดูพลี
แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๓๔๓ ๑๕๐๐
โทรสาร ๐ ๒๓๔๓ ๑๕๕๑
www.thaihealth.or.th

ดำเนินการผลิต

เปนไท พับลิชชิ่ง
โทรศัพท์ ๐ ๒๗๓๖ ๙๙๑๘
โทรสาร ๐ ๒๗๓๖ ๘๘๙๑
waymagazine@yahoo.com
waymagazine.org
facebook.com/waymagazine

ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ที่
facebook.com/ReLearningThai

